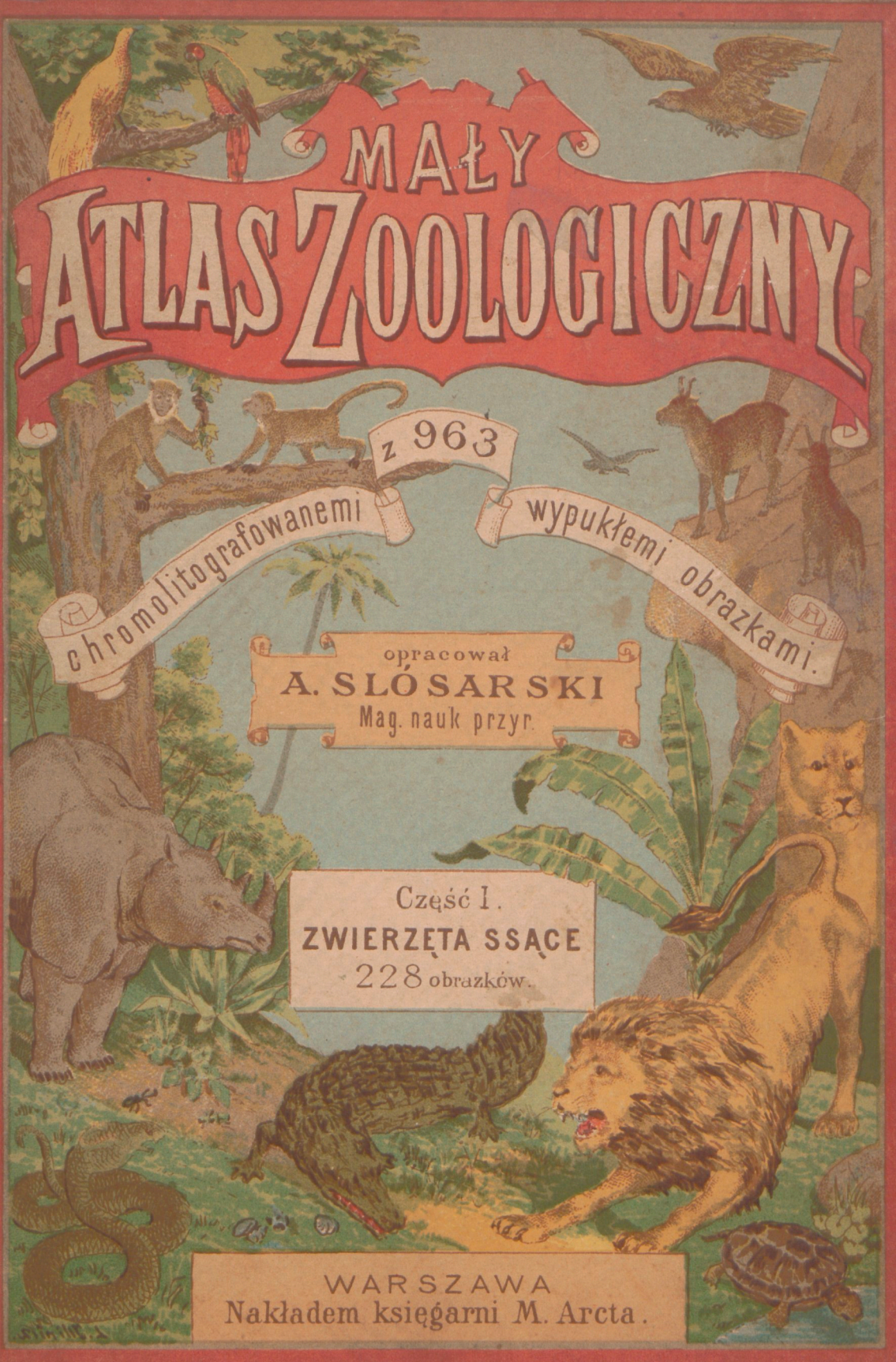

III 1.478.696

MAŁY ATLAS ZOOLOGICZNY

z 963

chromolitografowanemi

wypukłemi obrazkami.

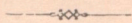
opracował
A. SŁÓRSKI
Mag. nauk przyr.

Część I.
ZWIERZĘTA SSĄCE
228 obrazków.

WARSZAWA
Nakładem księgarni M. Arcta.

Ty Brzościński

Systematyczny Kurs Nauk.

MAŁY
ATLAS ZOOLOGICZNY

UŁOŻONY SYSTEMATYCZNIE

do użytku szkolnego i domowego

zawierający 963 chromolitografowanych wypukłych obrazków
wraz z ich szczegółowym opisem

według W. Hagelberga

opracował

ANTONI SŁÓRSKI

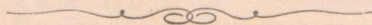
Magister nauk przyrodniczych.

CZEŚĆ I.

Ssące. — Mammalia.

Z 228 chromolitografowanymi obrazkami na 20 tablicach.

WARSZAWA.

Nakładem Księgarni Michała Arcta.

—
1890.

SSĄCE, *Mammalia*.Kopytowe, *Ungulata*. Nieparzystokopytowe, *Perissodactyla*.
Nosorożce, *Nasicornia*. Tapiry, *Tapiridae*. Wieloryby, *Cetacea*.

Nosorożce, *Nasicornia*. Odnaczają się jednym lub dwoma rogami osadzonymi na kościach nosowych, mocnych i wypukłych. Skórę mają bardzo grubą. Mieszkają w krajach gorących.

1. **Nosorożec indyjski, *Rhinoceros indicus*.** Zwierzę bardzo niezgrabne, długie na 2 m. 80 cm., posiada ciało pokryte nadzwyczaj grubą skórą, której większe płyty są połączone fałdami z cieńszej skóry. Głowę ma wydłużoną, uszy duże, — na nosie wyrostek rogowy, niekiedy 58 cent. długi, w tył zwrócony, nogi zakończone trzema kopytami. Mieszka w lasach Indyj Wschodnich i południowych Chinach.
2. **Nosorożec afrykański czyli dwurożny, *Rhinoceros bicornis*.** Posiada dwa rogi na nosie, z których przedni 34 cent. długi. Skórę ma bardzo grubą, ale gładką, bez wyraźnych fałd. Mieszka w południowej i środkowej Afryce.
3. **Nosorożec Keitloa, *Rhinoceros Keitloa*,** również opatrzone dwoma rogami długimi na nosie; — głowę ma wydłużoną i w ogóle całe ciało dłuższe niż u poprzedniego. Zamieszkuje Afrykę.
4. **Nosorożec sondzki, *Rhinoceros sondaicus*.** Ma tylko jeden krótki róg na nosie, — skórę bardzo grubą, pokrytą jakby brodawkami i podzieloną wyraźnymi fałdami na oddziały podobne do pancerzy. Mieszka na Sumatrze i Jawie.
5. **Góralek, *Hyrax capensis*.** Drobne zwierzę, podobne w postaci zewnętrznej do zwierząt szczerowatych, z budowy nóg i uzębienia do nosorożca. Niektórzy zoologowie oddzielają go, jako osobny rząd *Jamnungia*. Posiada kopytka małe, zęby przodowe długie, łuskowate, trzonowe fałdowane. Skóra porośla miękkim i delikatnym futrem. Mieszka w towarzysztwach, w rozpadlinach skał, na przykładu Dobrej Nadziei. Karmi się roślinami.

Tapiry, *Tapiridae*, nos mają wydłużony w ruchomą trąbkę, włos na ciele krótki. Zamieszkują Amerykę południową i Indyje Wschodnie.

6. **Tapir indyjski, *Rhinochoerus (Tapirus) indicus*,** dorasta do 2,30 metr. długości i 86 cent. wysokości. Ciało ma ciężkie, na niskich nogach, głowa podłużna, przedłuża się w trąbkę 15 cent. długą. Głowa, szyja i nogi czarne, grzbiet zaś i boki ciała białe. Nogi przednie cztery, tylne trzykopytowe. Mieszka w Indijskich Wschodnich i Chinach.

Wieloryby, *Cetacea*. Są zwierzętami, wyłącznie morskimi, po większej części, ogromnych rozmiarów, tak, że należą do największych przedstawicieli państwa zwierzęcego. Jakkolwiek wygląd mają ryby, z powodu jednak że krew mają ciepłą, oddychają płucami i karmią pierś swoje młode, które żywe przechodzą na świat — zaliczają się przeto do zwierząt ssących. Posiadają tylko jedną parę kończyn — mianowicie kończyny przednie, zamienione w płetwy, — tylnych zupełny brak, ogon zakończony poziomą płetwą; to wszystko nadaje im pozór ryb, podobnie też jak ryby przebywają stale w wodzie i nie wychodzą na ląd. Ciało mają kształtu wrzecionowatego, skórę grubą, tłustą, albo zupełnie nagą, albo pokrytą rzadkimi włosami, — szczęki znacznie wydłużone, albo uzbrojone zębami, albo też bezbronnie i wtedy mają na podniebieniu pasy rogowe, zwane fiszbinem. Oddychają przez nozdrza, otwierające się na czole lub na ciemieniu. Większa część żyje w morzach podbiegunowych, drobniejsze tylko gatunki żyją towarzysko i niekiedy wchodzą w ujścia rzek. Rozdzielają wieloryby na roślinożerne, uzębione i bezzębne.

Wieloryby roślinożerne, *Sirenia*. Mają zęby trzonowe o płaskiej koronie, ciało pokryte rzadkim włosiem. Karmią się roślinami morskimi, trzymają się wybrzeży.

7. **Piersioplawka czyli Diugon, *Halicore cetacea*.** Głowa okrągła, wargi grube, mianowicie górna mocno nabrziała. Dosięga 3 m. Mieszka w oceanie Indyjskim i morzu Czerwonem, nosi nazwę „dziewicy morskiej.”
 8. **Brzegowiec czyli manat, *Manatus australis*.** Ciało ma bardzo niezgrabne, ociężałe, głowę małą, pysk krótki i ruchliwy, służący zarazem jako organ dotyku i jako ryjek. Zamieszkuje pobraża Ameryki południowej i wchodzi w ujścia rzek. Poszukiwany z powodu mięsa i tranu.
 9. **Krowa morska, *Rhitina Stalleri*.** Wyginęła w końcu zeszłego wieku. Było to zwierzę znacznych rozmiarów, bo około 8 metrów długie, posiadało głowę niewielką, szczęki bez zębów. Zamieszkiwała wschodnie wybrzeża Syberyi, Kamczatki i sąsiednich wysp. Dziś znajdują tylko kości krowy morskiej na wyspie Beringa i sąsiednich wyspach.
- Wieloryby uzębione są zwykle mniejszego wzrostu, żyją gromadnie i przebywają bliżej brzegów. Uzębienie składa się z licznych stożkowatych zębów.**
10. **Delfin pospolity, *Delphinus Delphis*.** Szczęki dziobiasto wydłużone i uzbrojone (około) dwustu zębami. Na grzbiecie płetwa, nozdrza otwierają się na czole. Mieszka we wszystkich morzach, — pływa szybko, jest drapieżny, karmi się zwierzętami morskimi.
 11. **Delfin Grind czyli Delfin kulisto-głowy, *Globicephalus globiceps*.** Głowę ma kulistą, szczęki krótkie, płetwę na grzbiecie. Długość ciała 6—7 metr. Mieszka w północnej części oceanu Atlantyckiego i w morzu Lodowatém.

SSĄCE, *Mammalia*.

Kopytowe, *Ungulata*. Nieparzystokopytowe, *Perissodactyla*.
Nosorożce, *Nasicornia*. Tapiry, *Tapiridae*. Wieloryby, *Cetacea*.

1. Nosorożec indyjski.
Dł. 3 m., wys. 1 m. 50 cm.

2. Nosorożec afrykański.
Dł. 4 m., wys. 1 m. 60 cm.

3. Nosorożec Keitloa.
Dł. 3 m. 45 cm., w. 1 m. 45 cm.

4. Nosorożec sondzki.
Dł. 3 m., wys. 1 m. 40 cm.

5. Góralek.
Dług. 30 cm.

6. Tapir indyjski.
 $\frac{1}{50}$ nat. wielk.

7. Piersioplawka.
Dług. 3—5 m.

8. Brzegowiec.
Dług. 3 m.

9. Krowa morska.
Dług. 7 m. 50 cm.

10. Delfin pospolity.
Dług. 3—7 m.

11. Delfin Grind czyli kulisto-
głowy. Dług. 6—7 m.